

सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजनेसाठी
केंद्र शासनाने निर्गमित केलेल्या सुधारीत
मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे STEP-UP या
घटकासाठी कार्यवाही करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग
शासन निर्णय क्र.सुजयो-२०१०/प्र.क्र.०२/नवि १६.
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२. ३
दिनांक २५ जानेवारी, २०१०.

संदर्भ : १) केंद्र शासनाचे अ.शा.पत्र क्र.ई-१४०१२/१/२००९-युपीओ, दिनांक ०२ एप्रिल,
२००९

प्रस्तावना :-

संदर्भीय केंद्र शासनाच्या दिनांक ०२ एप्रिल, २००९ च्या पत्रान्वये सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजनेबाबत सुधारीत मार्गदर्शक सूचना प्रसूत करण्यात आलेल्या आहेत. सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजने अंतर्गत वारिप्रच रेषेव्हालील कुटूंबातील व्यक्तींना प्रशिक्षण देणे आणि त्यांना रोजगाराची संधी उपलब्ध करून देणे यासाठी असलेल्या Skill Training for Employment Promotion Amongst the Urban Poor (STEP-UP) या घटकाची अधिक प्रभावीपणे अंमलबजावणी करता यावी म्हणून केंद्र शासनाने सुस्पष्ट मार्गदर्शक तत्वे (Operational Guidelines) निर्गमित केलेल्या आहेत. सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजने अंतर्गत वारिप्रच रेषेव्हालील व्यक्तींना त्यांच्या रोजगारासाठी द्यावयाचे प्रशिक्षण हे राष्ट्रीय कौशल्य विकास धोरण (National Skill Development Policy) च्या घर्तीवर देण्यांत यावे अशी केंद्र शासनाची भूमिका आहे. या योजने अंतर्गत सुधारित मार्गदर्शक तत्वांप्रमाणे सर्वप्रथम राज्यस्तरावर एक किंवा एकपेक्षा अधिक व्यावसायिक सर्वेक्षण व रोजगार संस्था (Survey & Placement Agency) नेमून, कोण-कोणत्या क्षेत्र/व्यवसाय (Sector / Trade) यामध्ये मोठ्या प्रमाणात नोकरीची संधी उपलब्ध होणार आहे, तसेच बाजारात कोणकोणत्या प्रकाराच्या कुशल कामगारांची आवश्यकता आहे, या बाबींचा अभ्यास व सर्वेक्षण करून त्याप्रमाणेच त्या-त्या क्षेत्रात / व्यवसायात आवश्यक कौशल्यांविषयी प्रशिक्षण द्यावे असे अपेक्षित आहे. त्याचबरोबर राज्यस्तरावर गरजेनुसार एक किंवा अधिक अग्रणी संस्था (Lead Agency) नेमून सदर संस्थेमार्फत विविध क्षेत्रांमध्ये आवश्यक कौशल्यांविषयी प्रशिक्षण मोड्युल्स आखून तत्संबंधी प्रशिक्षण अभ्यासक्रम तयार करणे व सदर अभ्यासक्रमानुसार प्रशिक्षण देण्यासाठी प्रशिक्षण संस्थांना मान्यता (Accreditation) देणे इत्यादी बाबी करून घेणे अपेक्षित आहे. सदर सुधारित मार्गदर्शक तत्वांची अंमलबजावणी राज्यात प्रभावीपणे करण्याच्या दृष्टीने शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतलेला आहे.

शासन निर्णय :

०१. अ) राज्य शासनाच्या उच्च व तंत्रशिक्षण विभागांतर्गत काम करणाऱ्या संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण यांचेकडे, विविध व्यवसायांमध्ये प्रशिक्षण देण्यासाठी मोड्युल्स उपलब्ध आहेत व व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय हे राज्य शासनाची एक यंत्रणा असल्यामुळे त्यांची सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजनेअंतर्गत दारिद्र्यरेषेखालील लाभार्थ्यांना विविध व्यवसायांमध्ये प्रशिक्षण देण्यासंदर्भात अग्रणी संस्था (Lead Agency) म्हणून नेमणुक करण्यात येत आहे.

ब) संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण यांच्या पर्यवेक्षणाखाली प्रत्येक जिल्ह्यासाठी जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी कार्यरत असून संबंधित जिल्ह्यासाठी त्या जिल्ह्याचे जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी यांची सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजनेच्या लाभार्थ्यांना विविध मान्यताप्राप्त प्रशिक्षण संस्थांमार्फत प्रशिक्षण देण्याकामी समन्वयक म्हणून जबाबदारी राहिल. जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी यांनी व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयाकडे उपलब्ध असलेल्या प्रशिक्षण पाठ्यक्रमांपैकी जिल्हा नागरी विकास यंत्रणा यांनी निवडलेल्या प्रशिक्षण कार्यक्रमांसाठी संचालनालयाच्या मान्यताप्राप्त व्यवसाय प्रशिक्षण संस्था (व्होकेशनल ट्रेनिंग प्रोव्हायडर) यांचेमार्फत तसेच जिल्हा नागरी विकास यंत्रणेमार्फत निवडण्यांत आलेल्या व संचालनालयांनी मान्यता प्रदान केलेल्या (Accredited) प्रशिक्षण संस्थांमार्फत प्रशिक्षण देण्याची कार्यवाही करावी. राज्यातील सर्व महापालिका आयुक्त, मुख्याधिकारी, जिल्हाधिकारी यांनी संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण यांचेशी तात्काळ संपर्क साधून त्यांच्या मदतीने बरीलप्रमाणे लाभार्थ्यांचे प्रशिक्षण आयोजित करावे.

क) संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण यांनी राज्यातील नागरी भागातील दारिद्र्य रेषेखालील व्यक्तींना दिलेल्या प्रशिक्षणाबाबत राष्ट्रीय व्यवसाय प्रशिक्षण परिषदेचे (National Council of Vocational Training) किंवा तत्सम प्रमाणपत्र देण्याची व्यवस्था करावी.

ड) संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण यांच्या मान्यताप्राप्त व्यवसाय प्रशिक्षण संस्थांमार्फत देण्यांत येणाऱ्या प्रशिक्षणापोटी त्यांना प्रती प्रशिक्षणार्थी लागणाऱ्या प्रशिक्षणाचा खर्च तसेच परीक्षेचा खर्च हा उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन यांनी ठरविलेल्या दराप्रमाणे देण्यात येईल.

०२. केंद्र शासनाच्या सुधारीत सूचनांप्रमाणे राज्यासाठी एक किंवा अधिक Survey and Placement Agency ची नेमणुक राज्य नागरी विकास यंत्रणेच्या मान्यतेने करावयाची आहे. त्याचप्रमाणे क्षेत्रीय पातळीवर लाभार्थ्यांची प्रशिक्षणासाठी निवड करणे व प्रशिक्षणानंतर त्यांना रोजगार / स्वयंरोजगार मिळवून देणे यासाठी जिल्हानिहाय नोडल यंत्रणा (Nodal Agency) यांची व अशा लाभार्थ्यांना विविध व्यवसायांमध्ये प्रशिक्षण देण्यासाठी मान्यताप्राप्त प्रशिक्षण संस्थांची नियुक्ती जिल्हा नागरी विकास यंत्रणेमार्फत पुढीलप्रमाणे करावयाची आहे :-

अ) सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजने अंतर्गत दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थ्यांना प्रशिक्षण देताना क्षेत्रीय पातळीवर प्रत्यक्ष लाभार्थ्यांची निवड करणे त्यांना मान्यताप्राप्त (Accredited) प्रशिक्षण संस्थांमार्फत प्रशिक्षण देण्याची व्यवस्था करणे व प्रशिक्षणानंतर प्रशिक्षणार्थी यांना स्वयंरोजगार किंवा रोजगार मिळवून देण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यासाठी एक नोडल यंत्रणेची नियुक्ती जिल्हानिहाय निविदा मागवून जिल्हा नागरी विकास यंत्रणेमार्फत करण्यांत यावी. नोडल यंत्रणेने त्यांना वरीलप्रमाणे करावयाच्या सर्व कामांसाठी देय मोबदला प्रति लाभार्थी प्रदान करावयाच्या रकमेच्या स्वरूपात निविदेमध्ये समूह करावा. अशा प्रकारे निविदा प्रक्रियेतून निवड झालेल्या नोडल यंत्रणेला प्रती लाभार्थी देय होणाऱ्या रकमेमधून ६०% रक्कम लाभार्थ्यांचे प्रशिक्षण संपल्यानंतर व ३०% रक्कम अशा लाभार्थ्यांस रोजगार किंवा स्वयंरोजगार मिळाल्यानंतर देण्यात यावी. उर्वरित १०% रक्कम ही शासन स्तरावर नियुक्त होणाऱ्या संबंधित Survey and Placement Agency मार्फत संस्थेने लाभार्थ्यांना रोजगार / स्वयंरोजगार मिळविण्यासाठी केलेल्या मार्गदर्शनासाठी व व्यवसायांसाठी द्यावयाची आहे.

वर नमूद केल्याप्रमाणे नोडल यंत्रणेस यांना प्रति लाभार्थी देय रकमेपैकी काही रक्कम लाभार्थ्यांस रोजगार / स्वयंरोजगार मिळाल्यानंतर द्यावयाची असल्यामुळे दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबांच्या व्यक्तींना या योजने अंतर्गत प्रशिक्षण संपून झाल्यानंतर रोजगार व स्वयंरोजगाराची काही प्रमाणात शाब्दिक निविदा व काळ्यावस्थे अंतर्गत Nodal Agency व Survey and Placement Agency यांना लाभार्थ्यांच्या प्रशिक्षणानंतरच्या रोजगार व स्वयंरोजगारासाठी वरील प्रमाणे जबाबदार धरण्यात येईल.

जिल्हानिहाय नोडल यंत्रणेची नियुक्ती होईपर्यंत राज्यातील महानगरपालिका / नगरपरिषदांनी त्यांच्या प्रशासकीय यंत्रणेमार्फत त्यांच्या शहरातील दारिद्र्य रेषेखालील प्रशिक्षणार्थींची तात्काळ निवड करून जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी यांचे मदतीने निवडलेल्या प्रशिक्षणार्थींना योग्य व बाजारात आर्थिक वाव असलेल्या व्यवसायांविषयी प्रशिक्षण देण्याची व्यवस्था करावी.

ब) जिल्हा स्तरावर नेमण्यात येणाऱ्या नोडल यंत्रणे बरोबरच विविध प्रकारचे प्रशिक्षण देण्यासाठी जिल्हानिहाय मान्यताप्राप्त (Accredited) प्रशिक्षण संस्थांचीही निवड करावयाची आहे. ही निवड नोडल यंत्रणेच्या निवड प्रक्रियेप्रमाणेच करण्यांत यावी. मान्यताप्राप्त प्रशिक्षण संस्थांची निवड करताना जिल्हा नागरी विकास यंत्रणा यांनी स्वास्त्याची अभिव्यक्ती (Expression Of Interest (EOI)) मागविण्यात यावी. सदर स्वास्त्याच्या अभिव्यक्ती मध्ये कोणत्याप्रमाणे प्रशिक्षण अभ्यासक्रमांसाठी प्रशिक्षण संस्थांची आवश्यकता आहे, त्यासाठी इच्छुक प्रशिक्षण संस्थेकडे किती पात्रताधारक प्रशिक्षक असणे आवश्यक आहे, प्रशिक्षणासाठी कशाप्रकारच्या पायाभूत सुविधा लागणार आहेत, तसेच प्रशिक्षणार्थींना प्रशिक्षणाचा भाग म्हणून कशा स्वरूपाचे टूल किट (Tool Kit) प्रशिक्षण संस्थेने पुरवावयाचे आहे. या सर्व बाबींचा उल्लेख करण्यांत यावा. मान्यताप्राप्त प्रशिक्षण संस्थेने संबंधित प्रशिक्षण अभ्यासक्रमासाठी प्रति लाभार्थी प्रशिक्षण शुल्काची रक्कम निविदेमध्ये भरावयाची असून अशा प्रकारे निविदा प्रक्रियेतून निवडण्यात आलेल्या प्रशिक्षण संस्थांकरिता राज्यस्तरावरून नेमण्यात आलेल्या नोडल यंत्रणा अग्रणी संस्था (Lead Agency) यांचीही सहमती घेण्यांत यावी. अशा मान्यताप्राप्त प्रशिक्षण संस्था यांना देय होणाऱ्या रकमेमधून ९०% रक्कम

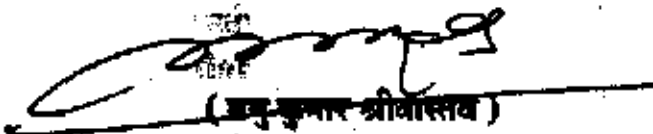
ही प्रशिक्षण पूर्ण झाल्यानंतर देण्यात यावी व उर्वरित १०% रक्कम ही संबंधित अग्रणी संस्था (Lead Agency) चास Accreditation Charges म्हणून अनुज्ञेय राहिल.

०३. केंद्र शासनाने प्रती लाभार्थी प्रशिक्षण देण्यासाठी रु. १०,०००/- एवढ्या रकमेची तरतूद केली असल्यामुळे धावधुन, वर म्हणून केलेल्याप्रमाणे राज्यस्तरावर नेमण्यात येणाऱ्या Survey and Placement Agency चास द्यावयाची रक्कम राज्यस्तरावरून देण्यात येईल. अशा प्रकारे Survey and Placement Agency यांना द्यावयाची रक्कम सजा जाता उर्वरित रकमेतून प्रत्यक्ष प्रशिक्षण देण्यासाठी संबंधित मान्यताप्राप्त प्रशिक्षण संस्था व नोडल संस्था यांना प्रती लाभार्थी देय व अनुज्ञेय रक्कम प्रदान करण्यात येईल.

०४. केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे व या शासन निर्णयातील निर्देशानुसार राज्यात सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजनेची प्रभावीपणे अंमलबजावणी सर्व आयुक्त, महानगरपालिका व सर्व मुख्याधिकारी नगरपरिषदा यांनी करण्याची दक्षता घ्यावी.

०५. सदरचा शासन निर्णय उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या सहमतीने व त्यांच्या अनौपचारिक संवर्ध क्रमांक ७९० दिनांक १५/१/२०१० अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अनु.कुमार श्रीवास्तव)
सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

भा.मुख्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक

भा.राज्यमंत्री (नवि) यांचे खाजगी सचिव

प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई

सचिव (नवि) यांचे विशेष कार्य अधिकारी

आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, मुंबई.

संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई.

सर्व विभागीय आयुक्त.

सर्व जिल्हाधिकारी.

सर्व आयुक्त, महानगरपालिका.

सर्व मुख्याधिकारी, नगरपालिका

सर्व सह संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण.

सर्व उप संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण.

सर्व जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी

महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई.

महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर.

अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई.

वित्त विभाग (व्यय-३/अर्थोपाय) मंत्रालय, मुंबई.

निवड नस्ती (नवि-१६)

SJSRY G.R.